

Remissvar från Gislaveds kommun avseende betänkandet ”Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande” (SOU 2025:19)

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	3
Övergripande synpunkter.....	3
Specifika synpunkter	4
1 Författningsförslag.....	4
1.1 1 kap. 3§ (sid. 42).....	4
1.1 3 kap. 5§ och 7§ (sid. 47-48)	5
1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet	5
Skolan står för ansvar, frihet och medmänsklighet (sid. 94)	5
Skolan står för likvärdighet (sid. 95).....	5
2 Problembild, uppdrag och disposition	6
2.1.8 Huvudmän och skolor har inte likvärdiga förutsättningar att bedriva skolverksamhet (sid. 134-136)	6
3 Helheten i styrningen via läroplanerna	6
3.1.1 Det finns inkonsekvenser när det gäller vem som beslutar om vad i läroplaner, kursplaner och betygskriterier (sid. 148)	6
3.3 Förslag om att regeringen ska besluta om kursplaner i sin helhet för de obligatoriska skolformerna (sid. 173)	6
3.2.4 Regeringen bör se till att Skolverkets stödjande material ses över (sid. 163)	6
4 Läroplanens inledande delar.....	7
4.2 Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarens roll.....	7
5 Principer och riktlinjer för kursplaner.....	7
5.5.1 Svenska.....	7
5.5.2 Matematik.....	8
8 Digitalisering	8
8.2 Förslag på ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna (sid. 500-501).....	8
10 Genomförande av nya läroplaner och behov av andra förändringar	9
10.1.3 Tidsplan för införandet av nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna.....	9
Konsekvenser.....	10
11 Konsekvenser.....	10
11.2 Ekonomiska konsekvenser	10

Sammanfattning

Gislaveds kommun ser positivt på flera av utredningens intentioner så som ett mer tydligt fokus på grundläggande kunskaper, kognitionsvetenskap och vikten av att undervisningen vilar på vetenskaplig grund och att det tydliggörs att undervisningen bestäms och leds av lärarna. Men Gislaveds kommun ser även risker som behöver bevakas så som hur elevers behov av stöd beslutas samt utformas så att eleven får det stöd eleven är i behov av och att eleven inte hamnar i stödundervisning på felaktiga grunder. Gislaveds kommun ser även att det finns beskrivningar kring digital kompetens som är mångbottnad.

Övergripande synpunkter

Gislaveds kommun anser att det är bra att det skapas en samlad läroplan som innehåller inledande delar, timplan samt kursplaner inklusive betygs- och bedömningskriterier. Det innebär att delarna bildar en helhet med en tydlig röd tråd och risken för motsägelser/motstridigheter minimeras om helheten har varit målet. Med en samlad läroplan finns även möjligheten att minska stoffträngseln om timplan och kursplan hänger samman och att kursplanerna bli preciserade.

Det är även bra och nödvändigt att kursplanernas struktur, språk och progression ska ta hänsyn till barns kognitiva utveckling. Det är positivt att det i de tidiga årskurserna betonas grundläggande kunskaper och färdigheter och att reflektion och analys huvudsakligen introduceras senare och kan öka successivt med anpassning till elevernas ålder och mognad.

Gislaveds kommun anser att syftet med förändringarna av läroplanerna är väl underbyggda och att de tar en tydlig ansats i att vara kunskapsorienterade. Särskilt bra är att kursplanerna ska precisera vad eleverna ska lära sig och när de ska göra det, det ökar tydligheten för läraren vid planering av undervisningen och den leder till en ökad likvärdighet i vad eleverna får med sig från undervisningen. Att det dessutom poängteras att grundläggande färdigheter som att kunna läsa, skriva och räkna ska vara i fokus anser Gislaveds kommun vara angeläget för att tidigt befästa grundläggande kunskaper. I betänkandet framgår det hur man har tagit till sig aktuell forskning inom området som behandlar svenskundervisning och elevers läsförmåga. Därför ställer vi oss även positiva till upplägget gällande svenska och matematik där det med en tydlighet beskrivs vad eleverna ska lära sig i de olika årskurserna och med en tydlig progression. Det är också bra att det finns en tydlighet i hur lärandet ska gå till utifrån vetenskaplig grund. Det skapar en tydlighet för läraren i hur undervisningen ska genomföras.

Kursplanernas förändrade struktur är bra och tydlig och guidar läraren i sitt arbete på ett bättre sätt än nuvarande struktur. Det är bra med förslag

på undervisningsstrategier, specifikt för lärare som är nya i sin roll och obehöriga lärare som kan behöva mer guidning. Men det är samtidigt viktigt att förslag på undervisningsstrategier inte upplevs som begränsande och att undervisningen kan möta lokala förutsättningar och olika elevgruppers behov. Det behöver finnas en balans mellan tydlighet och flexibilitet.

Gislaveds kommun ser positivt på att de praktiska färdigheterna i de praktisk-estetiska ämnena betonas och att bedömning av den reflekterande delen tonas ned.

Gislaveds kommun ser att det är naturligt och viktigt att skrivningar om totalförsvar, säkerhet och beredskap skrivs in i den nya läroplanen. Det handlar om att förstå samhället vi lever i idag och hur det påverkar var och en av oss och vilken beredskap vi behöver ha utifrån det, enskilt, som samhälle och i Sverige i stort och i samarbete med andra länder.

Gislaveds kommun ser det som positivt att ansträngning och uthållighet framhålls som viktiga delar i ett lärande. Kunskap kommer sällan utan ansträngning och uthållighet krävs för att bearbeta svårare moment i en undervisningssituation, och är även lika viktigt i livet i stort.

Gislaveds kommun instämmer i att de värden som framhålls i läroplanen så som solidaritet, ömsesidig respekt, jämställdhet, omtanke, generositet och personligt ansvar, är viktiga byggstenar i ett demokratiskt samhälle och behöver betonas. Gislaveds kommun saknar begreppet jämlikhet som borde inkluderas i stycket "Skolan står för ansvar, frihet och medmänsklighet" (sid. 94).

Gislaveds kommun anser även att det är viktigt, trots att betoningen på att det är läraren som ansvarar för undervisningens innehåll och utformning, att eleverna ges möjlighet till delaktighet i sin undervisning. Att känna delaktighet är ett led i att skapa motivation. På samma sätt är det även viktigt att det betonas att det ska finnas en god samverkan mellan skola och hem samt att roller och ansvar är tydligt fördelat mellan skola, elev och vårdnadshavare.

Specifika synpunkter

I Författningsförslag

I.1 I kap. 3§ (sid. 42)

Gislaveds kommun anser att det är bra att det betonas att undervisning bestäms och leds av lärare/förskollärare för att minska otydligheten kring ansvaret för vem som ansvarar för undervisningens innehåll.

1.1 3 kap. 5§ och 7§ (sid. 47-48)

Gislaveds kommun ställer sig kritisk till förslaget på formulering i lagtexten. Lärare får inte ges ett enskilt ansvar att bedöma om eleven behöver stödundervisning eller bedöma om stödundervisningen är tillräcklig. Elevhälsoteamet eller relevant representant från elevhälsoteamet måste vara delaktig i arbetet för att säkerställa likvärdig bedömning av elevens behov och vilka insatser som kan vara nödvändiga. Det behöver finnas ett helhetsperspektiv på elevens kunskapsinhämtning för att ge eleven rätt förutsättningar att lyckas.

När det gäller förslaget på förändring att gå från extra anpassningar till stödundervisning behöver det med en tydlighet klargöras att en yrkesskicklig lärare kan möta en variation av elever i samma undervisningsgrupp. Beslut om stödundervisning får inte handla om en mindre skicklig lärares oförmåga att forma en god undervisning.

Gislaveds kommun ser att det är positivt att minska det orealistiska kravet på individualiseringen som uppstått och att rätt stöd sätts in tidigt och snabbt, så som tanken är med förslaget med att gå från extra anpassningar till stödundervisning. Men det finns en risk att elever får en sämre bild av sig som en lärande människa om eleven oreflekterat förflyttas från sin klass till en grupp för stödundervisning. Förslaget om stödundervisning behöver regleras så att det inte på ett negativt sätt påverkar elevens lärsituation utifrån upplevelsen att eleven inte passar in i den ordinarie undervisningen.

1.3 Förslag till förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Skolan står för ansvar, frihet och medmänsklighet (sid. 94)

Skolan står för likvärdighet (sid. 95)

Gislaveds kommun instämmer i att de värden som framhålls i läroplanen så som solidaritet, ömsesidig respekt, jämställdhet, omtanke, generositet och personligt ansvar, är viktiga byggstenar i ett demokratiskt samhälle och behöver betonas. Gislaveds kommun saknar begreppet jämlikhet som borde inkluderas i stycket "Skolan står för ansvar, frihet och medmänsklighet" (sid. 94).

Gislaveds kommun vill säkerställa att området som rör förståelse för egna och andras rättigheter så som maktstrukturer kopplat till kön, sexualitet och samtycke inte glöms bort. Det beskrivs att området ska finnas med i kommande ämnesplaner, men i nuläget är det inte tydligt hur frågorna synliggörs i de olika ämnesplanerna utifrån att det inte finns med i betänkandet.

2 Problembild, uppdrag och disposition

2.1.8 Huvudmän och skolor har inte likvärdiga förutsättningar att bedriva skolverksamhet (sid. 134-136)

Gislaveds kommun instämmer i problembilden som beskrivs och anser att det är viktigt att frågan om likvärdiga förutsättningar för alla kommuner att bedriva god undervisning lyfts och att förutsättningarna ses över. De kommunala huvudmännen kan stå för olika utmaningar så som beroendet av skolskjutsar till och från skolan samt till undervisningslokaler som inte finns i direkt anslutning till skolans huvudbyggnad. Det påverkar både ekonomin och möjligheten att fördela undervisningstiden. Utmaningar med personal- och kompetensförsörjning och skattekraft är andra delar som påverkar mindre kommuner samt kommuner som ligger längre ifrån studieorter. Frågan om tillgång till ändamålsenliga lokaler och skolbibliotek är andra delar som kan skapa ojämlika förutsättningar. När lagkrav ställs på exempelvis tillgång till skolbibliotek som är bemannade med personal med relevant utbildning behöver det ställas i relation med kommunernas olika förutsättningar att fullfölja lagkravet.

3 Helheten i styrningen via läroplanerna

3.1.1 Det finns inkonsekvenser när det gäller vem som beslutar om vad i läroplaner, kursplaner och betygskriterier (sid. 148)

3.3 Förslag om att regeringen ska besluta om kursplaner i sin helhet för de obligatoriska skolformerna (sid. 173)

Gislaveds kommun ställer sig positiv till att en instans beslutar om kursplaner i sin helhet för att på ett bättre sätt säkerställa att helheten hänger ihop. Gislaveds kommun anser att det är viktigt att det beslutsfattande organet skapar en stabil och bred politisk enighet kring skolfrågan och att besluten utgår från långsiktighet.

3.2.4 Regeringen bör se till att Skolverkets stödande material ses över (sid. 163)

Gislaveds kommun ser det som nödvändigt att den problembild som beskrivs i 3.1.2 bemöts. Precis så som betänkandet framhåller är det svårt att hitta fram till rätt material på Skolverkets webbplats och det finns en osäkerhet om stödmaterialet är aktuellt. Utifrån att undervisningen ska vila på vetenskaplig grund är det av stor vikt att skolorna får stöd i att uppdateras i aktuell forskning kring lärande. Det inkluderar forskning om digital kompetens utifrån den debatt som finns kring området kopplat till

skola. Här behöver det även finnas en beskrivning av vad som avses med vetenskaplig grund och hur Skolverket gör bedömningar av vad som ses som aktuell forskning som skolvärlden ska följa.

Gislaveds kommun vill specifikt lyfta upp dagens bedömningsstöd i svenska i årskurs I. Bedömningsstödet fungerar bristfälligt, då de inte tillräckligt tydligt visar var eleverna befinner sig i sin avkodningsutveckling, eller om de behärskar fonem-grafem-kopplingen. Dessutom är de både tidskrävande och alltför grovt utformade för att vara riktigt användbara i den tidiga undervisningen.

4 Läroplanens inledande delar

4.2 Förslag för att minska kraven på individualisering och anpassning samt stärka lärarens roll

Gislaveds kommun ser att det är positivt att minska det orealistiska kravet på individualiseringen som uppstått och att rätt stöd sätts in tidigt och snabbt, så som tanken är med förslaget med att gå från extra anpassningar till stödundervisning. Men det behöver med en tydlighet klargöras att en yrkesskicklig lärare kan möta en variation av elever i samma undervisningsgrupp. Gislaveds kommun ser risker som behöver bevakas så som hur elevers behov av stöd beslutas samt utformas så att eleven får det stöd eleven är i behov av och att eleven inte hamnar i stödundervisning på felaktiga grunder. Det finns även en risk att elever får en sämre bild av sig som en lärande människa om eleven oreflekterat förflyttas från sin klass till en grupp för stödundervisning.

5 Principer och riktlinjer för kursplaner

5.5.1 Svenska

Betänkandets förslaget innehåller en mer detaljerad beskrivning av hur undervisningen bör utformas, till skillnad från nuvarande läroplan som är betydligt mer översiktlig. Denna ökade specificering innebär visserligen att lärarens handlingsutrymme minskar något, men det säkerställer samtidigt att alla elever får tillgång till en evidensbaserad undervisning, något som är avgörande för att lägga en stabil grund för elevers läs- och skrivutveckling.

Att mängdträning lyfts fram som en viktig komponent är mycket välkommet. De flesta elever behöver omfattande träning för att automatisera sin avkodningsförmåga. Det är även glädjande att högläsning betonas som en central metod för att stärka elevers språkutveckling och ordförråd, ett område som i många skolor fått mindre utrymme än det förtjänar.

Gislaveds kommun tror att det finns ett behov av fortbildning inom phonics-metoden för att säkerställa att undervisande lärare har kunskap om metoden när de undervisar i tidig läs- och skrivinlärning.

5.5.2 Matematik

Gislaveds kommun är positiv till betänkanternas förslag rörande matematik. Men Gislaveds kommun ser att det saknas fokus på hur befästande av färdighetsträning ska ske och i vilken omfattning. Det gäller för mål och innehåll i alla årskurser och stadier.

Gislaveds kommun instämmer i att det är särskilt viktigt att trycka på att eleverna ska behärska skriftliga beräkningsmodeller för samtliga fyra räknesätt. Progressionen i de olika årskurserna är väl avvägda så att elever i årskurs 8-10 får använda sin kunskap mer tillämplande och flexibelt utifrån de problem de ställs inför. Eleverna ska då kunna navigera i att kunna förhålla sig till beräkningsmodeller och utifrån formulerade problem tillämpa rätt metoder i olika situationer för att kunna utföra matematiska beräkningar.

8 Digitalisering

8.2 Förslag på ändrade skrivningar om digitalisering i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna (sid. 500-501)

Gislaveds kommun anser att det är bra att det tydliggörs att digitala verktyg är ett medel och inte ett mål i sig. Det är också viktigt att framhålla att undervisningen ska vila på en vetenskaplig grund. I de studier som har presenterats finns riskerna i den oreflekterade användningen av digitala medel och den typen av användning sker främst på fritiden.

Det är viktigt att skolorna får stöd i att uppdateras i aktuell forskning kring lärande som helhet, och i den här frågan specifikt.

Gislaveds kommun är fundersam till hur de digitala inslagen kommer formuleras i kursplanerna. Det finns en rädsla att det byggs in en stelhet i en snabbt föränderlig utveckling. Det är därför viktigt att fundera över hur de digitala inslagen konkretiseras.

Trots att digitala verktyg inte är ett mål i sig utan ett medel, så anser Gislaveds kommun att begreppet digital kompetens borde definieras i läroplanen. Det skapar en tydlighet i vad som menas med begreppet och vilka förväntningar som finns kring digital kompetens. Eftersom frågan om digital kompetens i skolan är ett omdebatterat ämne så uppskattas tydlighet. Gislaveds kommun ser en stor risk att pedagoger som har en låg digital kompetens riskerar att utesluta digitala verktyg i sin undervisning när skrivningarna blir mer uttalat restriktiva. Det finns även en risk att det byggs in en rädsla för att använda digitala resurser rent generellt.

Digital kompetens är viktigt vid digitala nationella prov, sett ur aspekten att kunna använda och förstå digitala verktyg. Digitala nationella prov ska mäta elevernas kunskaper inom specifika ämnen och inte deras digitala kompetens, vilket lyfter vikten av att eleverna besitter ett digitalt kunnande och självförtroende inför digitala nationella prov.

Digitala läromedel och digitala hjälpmedel har varit till stor hjälp i nyanlända elevers lärande.

Enligt Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) har 20-25 % av befolkningen någon form av läs- och skrivsvårighet. Med god läs- och skrivträning samt rätt anpassningar kan generella läs- och skrivsvårigheter tränas bort. Men funktionsnedsättningen dyslexi går inte att träna bort. Oavsett om orsaken till problemen är generella läs- och skrivsvårigheter eller dyslexi, kan eleverna få svårt att visa sina kunskaper och riskerar därmed att uppnå lägre måluppfyllelse. Elever med läs- och skrivsvårigheter får inte stanna i sin utveckling på grund av sin funktionsnedsättning. Stödet till eleven ska anpassas efter målet med undervisningen. Det ska inte finnas en tvekan till att använda tekniska hjälpmedel där behovet finns och det ska ses som en naturlig del av det lärande klassrummet. Eleven ska ha möjligheten att se sig själv som en självständig och lärande människa trots sin funktionsnedsättning.

Enligt Internetstiftelsen använder i princip alla barn i åldrarna 8-19 år internet och 96 % av dem gör det dagligen. Det innebär att det är viktigt att samtal om positiva och negativa sidor av sociala medier, integritet, beroende, källkritik (exempelvis AI-genererat material och filterbubblor), risker på nätet (exempelvis grooming) och etik på nätet finns med redan i tidig ålder.

10 Genomförande av nya läroplaner och behov av andra förändringar

10.1.3 Tidsplan för införandet av nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna.

Gislaveds kommun instämmer i utredningens bedömning att införandet av nya läroplaner kräver kraftfullt stöd och en tydlig, samordnad plan. Det är av stor vikt att helheten kring kommande förändringar som rör skolan görs samordnat och att det säkerställs att skolor/huvudman inte hamnar i att implementeringsarbete där delar inte är färdigställda och att delar färdigställs under implementeringsfasen. En otydlighet skapar stor osäkerhet och stress bland personal.

Konsekvenser

II Konsekvenser

II.2 Ekonomiska konsekvenser

Enligt utredningen beskrivs att huvudmännen inte kommer få några kostnader för implementeringen utifrån att kompetensutveckling- och fortbildningsinsatser eller justeringar av vissa it-system ingår i huvudmännens ordinarie utvecklingsarbete. Gislaveds kommun har en annan uppfattning. Den grundläggande implementeringen av den nya läroplanen genomförs genom den ordinarie strukturen på kompetensutveckling. Men behovet av större fortbildningsinsatser kopplade till nya undervisningsmetoder för språk-, läs-, skriv- och matematikutveckling ser vi kommer leda till ökade kostnader för huvudman där till exempel vikariekostnader ökar för att frigöra personal att kunna genomföra kompetensutvecklingen. Även förändringar av it-system innebär oftast kostsamma uppdateringar kopplade till företagen som kommunen köper systemet/driften ifrån.

Gislaveds kommun ser att det kommer innebära ökade kostnader att införa förslaget med stödundervisning. Vi ser att det innebär att fler personal behöver kunna ta ansvar för undervisningen om kravet att stöd ska ligga utanför den ordinarie undervisningen. Det är bra om de ökade kostnaderna inte innebär att skolor/huvudmän ska söka fler riktade statsbidrag utan att det skapas en bättre grundfinansiering. Exempelvis kan det skapas riktlinjer och förutsättningar att skolor ska ha en grundbemanning i form av ett tvåläraresystem och utifrån det ha möjligheten att forma stödundervisning. Det skulle även gälla om försöksverksamheten med förstärkningsundervisning som beskrivs i "Utredningen om mer obligatorisk undervisningstid" genomförs.